

نقش کلیدی مستندسازی یافته‌های علمی محققان داخلی در پیشبرد اهداف صنعت نفت

ایران تقریباً از جمله نخستین کشورهای بوده که نفت خام تولید کرده و سالیان متمادی است که بخش عمده‌ای از درآمدهای ارزی کشور از محل عایدات نفت و گاز تأمین می‌شود. بعد از گذشت بیش از یکصد سال به نظر می‌رسد هنوز صنعت نفت در زمینه دانش و فن آوری به استقلال کامل دست نیافته و این صنعت در برخی بخش‌های مهم هم‌چنان به سایر کشورها وابسته است یا اقدامات مشابه این کشورها را شبیه‌سازی می‌کند. از زمان ملی شدن صنعت نفت تاکنون، کشور ما در حال طی کردن روند گذار از اقتصاد تجارت نفت به اقتصاد صنعت نفت بوده و کماکان راهی بسیار طولانی پیش‌روی دارد که شتاب گرفتن در این مسیر تنها با اهتمام به توسعه علمی کشور و انباشت تجربیات با هدف حفظ و صیانت از مخازن هیدروکربنی امکان‌پذیر خواهد بود.

سنجش توسعه علمی هر کشور براساس شاخص‌های معینی صورت می‌گیرد. یکی از این شاخص‌ها میزان اعتبار تحقیقاتی به ازای تولید ناخالص ملی است. این میزان در حقیقت نشانگر اهمیتی است که آن کشور برای پژوهش و فن آوری قائل شده است. شاخص کلیدی دیگری که به عنوان معیار تولید علم در رتبه‌بندی کشورها مطرح می‌گردد، تعداد مقالات چاپ شده در مجلات معتبر است که توسط مراکز علمی معتبر بین‌المللی نظیر ISI تأیید می‌شود. در سال‌های اخیر، صنعت نفت در زمینه علوم مربوط به حوزه اکتشاف و تولید، تجربیات

فراوانی کسب کرده و تحقیقات بسیاری انجام داده است. افزایش تعداد مقالات ثبت شده در محافل بین‌المللی قابل توجه بوده و این موضوع نشان‌دهنده ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود این صنعت برای تولید فن آوری‌های نو بوده است. موضوع مهم دیگر ارتباط بین تولید مقالات ISI محققین داخلی با نیازهای صنعت نفت است. به‌راستی مقالات منتشر شده تا چه حد در راستای نیازهای صنعت نفت کشور است؟ این مقالات چقدر پاسخ‌گوی معضلات و مشکلات صنعت نفت ایران در سطوح مختلف اقتصادی، فن آوری، صنعتی، سیاسی و ... بوده است؟ آیا این مقالات توانسته‌اند گرهی از مشکلات کشور باز کنند؟ آیا هدف از نگارش مقالات ISI صرفاً تولید این مقالات و افزایش آمار مقالات کشور و کسب امتیاز علمی است یا اهدافی والاتر و مهم‌تر نظیر برطرف کردن نیازهای عمده کشور نیز مدنظر می‌باشد؟

در پاسخ به پرسش‌های فوق، باید گفت که متأسفانه بخش قابل توجهی از مقالات ISI پژوهش‌گران ایرانی متناسب با نیازهای صنعت نفت کشورمان نیست. این مقالات بیش از آنکه در جهت پاسخ‌گویی به مشکلات و وجه مختلف صنعت باشند، عمدتاً تکراری و غیراولویت‌دار هستند. لذا در کنار اهمیت تعداد مقالات علمی تولید شده، مفید فایده بودن محتویات مقالات چاپ شده در نشریات تخصصی نفت نیز از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. امروزه برای فروش ایده‌های تازه و

تبدیل شدن به یک مرجع علمی جهانی نیازمند بسترسازی مناسب هستیم که تعامل مؤسسات علمی، مراکز دانشگاهی، جامعه متخصصان و نشریات و مقالات علمی بستر نهایی این حوزه هستند. پر واضح است که تحریم‌های استکبار جهانی نتوانسته به حوزه علم و دانش کشور آسیب وارد کند اما به دلیل عدم استفاده از تمام ظرفیت‌های مراکز علمی و عدم نمایش نیازهای صنعت به این مراکز گاهی مقالات قابلیت کاربرد در صنعت نفت را ندارند. در همین راستا یکی از سیاست‌های اصلی وزارت نفت در این حوزه، افزایش مراکز تولید علم و هم‌چنین تولید علم در بخش‌های مختلف صنعت نفت برای ایجاد بسترهای مناسب جهت دستیابی به فن آوری جدید می‌باشد.

رویکرد کنونی صنعت نفت دانش‌محوری و فن آوری‌محوری است و به دلیل وجود تقاضای جدی در صنعت نفت، شایسته است محیط‌های علمی و تحقیقاتی نیز در راستای رفع نیازهای صنعت حرکت کنند. نشریه اکتشاف و تولید نفت و گاز نیز که در صنعت و توسط کارشناسان صنعت تدوین و منتشر می‌شود در همین مسیر گام برداشته و خود را به نیازهای صنعت نفت بسیار نزدیک می‌داند. لذا امید است با اخذ امتیاز علمی-ترویجی، از این پس این ماهنامه نیز بتواند بیش از گذشته در راستای برطرف کردن نیازهای واقعی و عینی صنعت نفت گام بردارد. ■

سردبیر